

strege deres filosofis 'enorme betydning for de følgende århundreder'. Forholdet mellem idé og realitet er unægtelig et spændende emne, men faren for uholdbare konklusioner ligger snublende nær. Bongies værk om Humes kontinentale indflydelse undgår i det store og hele drastiske konklusioner; en nøje gennemgang af fransk politisk skribentvirksomhed fra 1760 til 1800 viser alene, hvilken indflydelse Humes historieskrivning havde på den idépolitiske debat, mens det overlades til læseren at overveje, hvorvidt denne indflydelse har spillet nogen afgørende rolle for selve den politiske udvikling i perioden.

Humes »History of the Stuarts« udkom 1760 i Frankrig i Abbé Prévosts oversættelse; 1763 og 1765 udsendtes oversættelser af henholdsvis »History of the Tudors« og »History of the Plantagenets«. Værkerne blev modtaget med begejstring af de franske oplysningsfilosoffer, som roste dem for upartiskhed. Humes forsvar for stuarterne druknede i den almindelige anglomani; kun jesuitterne understregede hans venlige behandling af de engelske katolikker. Det var først i slutningen af 1770'erne, da det franske samfunds indre modsætninger skærpedes, at den enstemmige Hume-begejstring blev afløst af stadigt flere kritiske røster. Mirabeau, Mably og Brissot påviste, at Hume repræsenterede konservative absolutistiske synspunkter. Med udbruddet af revolutionen viste der sig endog en skarp anti-historisk tendens, idet man fra en række revolutionære forfatterside hævdede, at historieskrivningen fejlagtigt søgte at understrege den menneskelige naturs uforanderlighed og derved kom til at tjene det gamle regimes interesser. Og da revolutionens faser efterhånden mere og mere kom til at minde om udviklingen inden for de engelske revolutioner i det 17. århundrede, var det nærliggende for de kontrarevolutionære at bruge netop Humes pro-stuartske historieskrivning i kampen mod det nye. Som modvægt fremhævede de revolutionære nu Catherine Macaulay-Grahams »History of England«, der oversat til fransk af Mirabeau udkom 1791-92; Macaulays værk blev opfattet som et republikansk modstykke til Humes royalistiske Englands-historie, og hendes tydelige partitagen blev hyldet!

Bongie understreger, at den betydning Humes historieskrivning fik for skabelsen af en kontrarevolutionær ideologi på mange måder er større end indflydelsen fra Burke; når man hidtil har overset Humes politiske betydning, skyldes det, at man først og fremmest har hæftet sig ved Hume som filosof. Bongie bringer utallige citater fra franske skribenter, som anvender Hume til forsvar for egne synspunkter; forskellige perioder og partier læser ham på ofte diametralt modsat måde. Udover sit konkrete sigte er Bongies idéhistoriske fremstilling således en fremragende illustration af, at »Influence thrives on illusion as easily as on truth. It is the image – whether faithful or distorted – that transmits influence« (s. viii).

BENITO SCOCOZZA

K. C. TREGONNING: The British in Malaya. The First Forty Years 1786-1826. The Association for Asian Studies: Monographs and Papers XVIII. Tucson, University of Arizona Press, 1965. 186 s. 4,50 \$.

Den britiske aktivitet i Malaccastrædet hører til de mere indgående behandlede emner i Sydøstasiens historie, og forfatteren, som er Raffles Professor of History

ved universitetet i Singapore, har kunnet bygge på en ganske omfattende litteratur om emnet. Bogen er en del af forfatterens disputats, og emnet anskues udfra en fastholdt tese. I virkeligheden behandler forfatteren mere end englændernes tilstedeværelse i Malaya fra grundlæggelsen af den første engelske besiddelse i Penang 1786 og indtil sammenlægningen 1826 af Penang, Malacca og det 1819 grundlagte Singapore under the Straits Settlements Presidency. I tre indledende kapitler behandles nemlig de engelske forsøg fra slutningen af 1760'erne på at erhverve støttepunkter i Sydøstasien. Forfatteren kender sine lokaliteter af selvsyn, hvilket giver fremstillingen en intimitet, som savnes i de fleste tilsvarende arbejder; at han – muligvis af samme grund – har undladt at betænke læseren med et kort, må på den anden side betegnes som en mangel. Adskillige af lokaliteterne lader sig i dag kun vanskeligt identificere under deres 1700-tals navne på et moderne kort.

Det er forfatterens tese, at det var den engelske Kinahandel, der betingede en britisk tilstedeværelse i Malaya, og at den britiske aktivitet her fra 1786 til 1826 derfor ikke kan betragtes isoleret fra den øvrige britiske aktivitet i Asien. Denne tese følges gennem behandlingen af de tidligste britiske forsøg på at erhverve støttepunkter i Sydøstasien, af administrationen af de erhvervede besiddelser og disses forhold til de omliggende malajstater og halvøens formelle overherre Siam, af besiddelsernes forhold under og efter krigene 1793–1815, og endelig af grundlæggelsen af Singapore og dens første eksplosionsagtige vækst. Fremstillingen heraf er solid og velskrevet og giver på grundlag af et omfattende upubliceret materiale mange nye og værdifulde oplysninger.

Er denne tese nu frugtbar, og lykkes det forfatteren at bevise den? Besvarelsen af disse spørgsmål hænger i nogen grad sammen med karakteren af det benyttede materiale og forfatterens anvendelse heraf. Forfatteren bygger en væsentlig del af sin fremstilling på arkivmateriale fra de velbevarede Straits Settlements Factory Records i Singapore. Bogen er skrevet ude i Singapore på grundlag af dette materiale, og det kan ikke nægtes, at det har medført en vis ensidighed, som supplerende studier i materialet i London muligt kunne have rettet op. Det har nemlig medført, at argumentationen for den ellers brede tese nu ofte hviler på stærkt lokalprægede kilder, og at problemerne derfor i flere tilfælde anskues ensidigt udfra forholdene i Malaccastrædet. Forfatterens karakteristik af Warren Hastings' rolle i de britiske ekspansionsforsøg i Sydøstasien som »a blind dog in a meat shop« (s. 28) er et eksempel på en sådan ensidig vurdering.

Det administrative materiale dominerer blandt de engelske arkivalier i Singapore, som det gør alle andre steder. Mens forfatterens behandling af den britiske administration derfor er bred og velafvejet, så er det eksisterende materiale til underbygning af tesen om handelen af mere tilfældig art. Forfatteren kommer herved til at savne det overblik, som det engelske kompagnis og den engelske regerings papirer i London kunne have givet. Hertil kommer, at fremstillingen af den engelske Kinahandels organisation forekommer uklar. Det fremgår således ikke klart, at Kinafarerne direkte fra London normalt gik gennem Sundastrædet eller et af de østligere stræder, og ikke gennem Malaccastrædet. Kun de relativt færre engelske Kinafarere, som på udrejsen anløb Indien, benyttede ruten gennem Malaccastrædet. De små engelske støttepunkters betydning for Kinahandelen stod derfor ikke i første række i forbindelse

med det engelske kompagnis Kinafarere, men derimod med den hastigt voksende flåde af private engelske skibe, der sejlede mellem Indien og Canton. Denne handel, hvis provenu finansierede en voksende del af de engelske opkøb i Canton, savner endnu en selvstændig behandling. Der er dog næppe tvivl om, at det var denne specielle handel, som, sammen med den traditionelle vareudveksling imellem Indien og Indonesien, dannede det egentlige grundlag for den tidlige engelske aktivitet i Malaccastrædet. I den forbindelse er forfatterens påvisning af den sekundære rolle, som hensynet til den britiske flåde spillede, værdifuld.

Tyngdepunktet i fremstillingen ligger indenfor administrationen af de små britiske støttepunkter, og som nævnt skyldes dette materialets karakter. På baggrund af tesen om Kinahandelens betydning må dette imidlertid karakteriseres som en skævhed. Penang, Malacca og Singapore var fra starten planlagt som støttepunkter for britisk handel, og som sådan administreredes de. De vendte ryggen til halvøen, hvor England helt frem til 1873 opretholdt en konsekvent ikke-indblandingspolitik overfor malajstaterne. Selve handelen er imidlertid kun behandlet spredt, og selvom der næppe er tvivl om tesens holdbarhed, så får den dog i det foreliggende arbejde i højere grad karakter af et postulat. Materialet om handelen er unægtelig både spredt og vanskeligt at benytte, ligesom man formentlig må forvente ret snævre grænser for de oplysninger, der vil kunne uddrages deraf. Det er dog alligevel et spørgsmål, om ikke forfatteren udfra det eksisterende materiale alligevel kunne være kommet noget videre på dette område. »The British in Malaya« repræsenterer derfor snarere et værdifuldt forarbejde til den fortsat savnede behandling af den kinesiske og sydøstasiatiske handel gennem Malaccastrædet og af de tidligere britiske støttepunkters rolle deri.

OLE FELDBÆK

RENÉ RÉMOND: *La vie politique en France depuis 1789. Tome I: 1789-1848.* Collection U/Série »Histoire contemporaine«. Paris, Librairie Armand Colin, 1965. 424 s. Kort. 30 F.

Denne bog er ikke en fortællende fremstilling af Frankrigs politiske historie fra generalstændernes sammentræden til Louis Philippes fald, men en analytisk gennemgang af de faktorer, der var udslaggivende for det politiske begivenhedsforløb, både hvad angår de institutionelle rammer, de optrædende aktører og de kollektive bevægelser. I et meget instruktivt indledningskapitel karakteriserer forfatteren sin fremstilling som et forsøg på at forene den traditionelle historiske metodik med sociologiens og den politiske videnskabs anvendelse af mere generelle teoridannelser. Fra historien kommer tilskyndelsen til at omfatte »la réalité concrete et vivante et de l'embrasser dans sa totalité« og at behandle »tous les acteurs«, ikke blot de ledende politiske skikkelser, men også »le militant, l'électeur, le citoyen«, medens man gennem den politiske videnskabs »confrontation systématique du passé et du présent ... peut attendre un éclairage plus pénétrant du passé, une compréhension plus avertie du présent et une notion plus exacte de ce qu'est la vie politique en général« (s. 6-7).

En sådan dobbelt målsætning har været opstillet før, som oftest med det